

Вплив адміністративно-фінансової децентралізації на зміну позиціонування міст в економіці Карпатського регіону

Досліджено умови, особливості та результати впливу адміністративно-фінансової децентралізації на зміну позиціонування міст у соціально-економічній системі Карпатського регіону. Зокрема, окреслено основні причини, які зумовили низьку активність міст регіону в процесі реалізації адміністративно-фінансової децентралізації у 2015-2017 рр. У результаті проведеного аналізу показників виконання місцевих бюджетів і окремих економічних показників міст і районів Карпатського регіону вдалося виявити характерні особливості позиціонування міст в економіці регіонів і районів за результатами адміністративно-фінансової децентралізації в 2015-2017 рр., а також оцінити їх загальний соціально-економічний стан і фінансову спроможність. Виокремлено потенційні загрози для просторового розвитку міст Карпатського регіону внаслідок переформатування адміністративно-територіального та бюджетного устрою, а також визначено можливі шляхи для їх ефективного врегулювання¹.

Ключові слова: адміністративно-фінансова децентралізація, об'єднані територіальні громади, міста обласного значення, позиціонування міст, фінансова спроможність.

Постановка проблеми. Ефективно функціонуюче місцеве самоврядування, комфортні умови для проживання громадян разом з наданням їм доступних і високоякісних публічних послуг є головними результуючими параметрами процесу модернізації системи державного управління та територіальної організації влади в Україні. Без належного рівня фінансово-економічного розвитку відповідних територій і наявності достатніх джерел для наповнення місцевих бюджетів досягнення зазначених параметрів є практично неможливе.

Соціально-економічні наслідки добровільного об'єднання територіальних громад на завершальному етапі адміністративно-фінансової децентралізації та очікуване переформатування адміністративно-територіального устрою регіонів України створюють сприятливі умови для зростання економічної могутності міст та їх ролі у розвитку регіонів і країни загалом. Варто усвідомити, що без сильних регіональних центрів досить важко розвинути сильні регіони. Це стосується не тільки обласних центрів, але й районних центрів і міст обласного значення.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методологічні основи дослідження проблем реалізації адміністративно-фінансової децентралізації висвітлені в працях як українських, так і зарубіжних науковців, серед яких: В. Андрущенко [1], А. Гальчинський [2], Т. Кваша [3], І. Луніна [4], С. Романюк [5], І. Сторонянська [6], А. Ткачук [7], С. Шульц [8], В. Оутс [9], С. Масгрейв [10], Р. Бьорд [11], К. Лесман [12], Р. Прюдомм [13], А. Родрігес-Поз [14], Н. Джеммелл [15] та ін. Попри значний обсяг наукових публікацій, що стосуються цієї тематики, залишається недостатньо розкритою роль міст у процесі реалізації адміністративно-фінансової децентралізації та перспективи їх розвитку в умовах переформатування адміністративно-територіального устрою регіонів України.

Метою статті є визначення особливостей впливу процесу адміністративно-фінансової децентралізації на зміну позиціонування міст у соціально-економічній системі Карпатського регіону, а також окреслення перспективних напрямів їх розвитку в умовах нового адміністративно-територіального та фінансового устрою регіонів України.

Основні результати дослідження. У межах процесу децентралізації обласні центри та міста обласного значення, які можуть прирівнюватися за статусом до об'єднаних територіальних громад (ОТГ), завдяки найвищій концентрації

¹ Стаття підготовлена за результатами виконання проекту «Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: оцінка ефективності, напрями удосконалення» в межах бюджетної програми «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» (КПКВК 6541230).

інтелектуального, фінансово-економічного та трудового потенціалу продовжують відігравати провідну роль у соціально-економічному розвитку регіонів України. Відповідно до прийнятої Кабінетом Міністрів методики формування ОТГ, передусім об'єднані громади мають формуватися навколо обласних центрів і міст обласного значення як своєрідних центрів тяжіння, які є певними «точками росту». Саме від ефективності процесу адміністративно-фінансової децентралізації у найбільших містах кожного з регіонів України значною мірою залежить її загальна ефективність у масштабі всієї країни (рис. 1).

Проте від початку процесу децентралізації в Україні найбільші міста були фактично виключені з нього і лише з 2018 р. отримали визначені законодавчо можливості безперешкодно створювати об'єднані громади шляхом приєднання інших населених пунктів. Основними причинами, які зумовили це, стали: небажання багатьох міст починати об'єднання через відсутність зацікавленості до перерозподілу власних ресурсів на користь інших громад; численні відмови Центральної виборчої комісії в призначенні перших виборів у зв'язку з входженням території потенційних ОТГ до складу різних адміністративно-територіальних одиниць.

Сьогодні, коли згадані причини втратили свою актуальність, найбільшою перешкодою для створення ОТГ на основі обласних центрів і міст обласного значення є небажання міської влади йти на вибори, які, окрім високої вартості, несуть ще й певні політичні ризики. Водночас навколо окремих міст вже встигли сформуватися ОТГ з приміських сіл і малих міст, що в майбутньому може негативно відобразитися на їх просторовому розвитку.

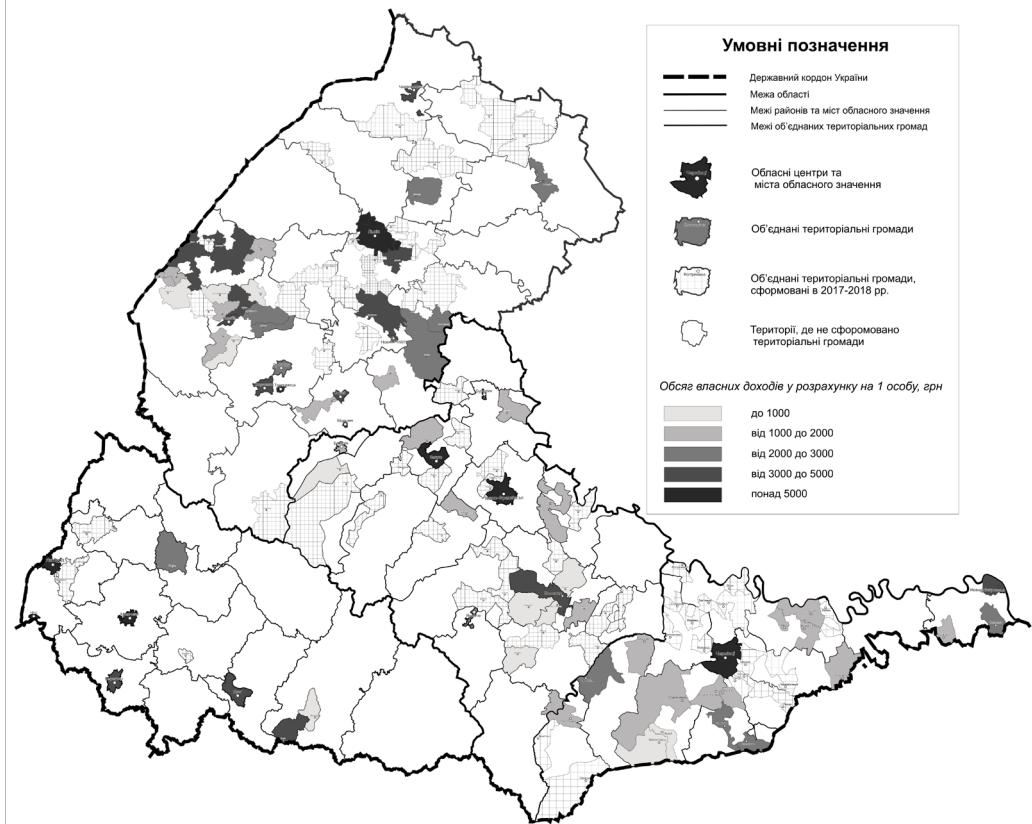

Рис. 1. Розподіл обласних центрів, міст обласного підпорядкування та ОТГ Карпатського регіону за обсягом власних доходів у розрахунку на 1 особу в 2017 р.

Розраховано та складено авторами за [16].

У сучасних умовах найбільші міста (обласні центри та міста обласного значення) є провідними центрами економічної та соціальної активності в Карпатському регіоні, вони володіють відповідною інфраструктурою (транспортною, освітньою та медичною) для того, щоб стати центрами справді спроможних ОТГ. Про це переконливо свідчить висока питома вага чисельності населення, власних доходів і капітальних інвестицій міст обласного значення Карпатського регіону в районах у 2017 р. (рис. 2).

Так, зокрема, стабільно висока частка чисельності населення міст обласного значення в районах у 2015-2017 рр. обумовлена наявністю значної кількості робочих місць, вищим рівнем соціальної інфраструктури та наданням якісніших послуг, що, безумовно, приваблює не тільки жителів громад, які прилягають до міст, але й районів загалом. З іншого боку, попри приблизно рівні незначні середні темпи депопуляції (у межах 0,1% у 2017 р.), міста обласного значення меншою мірою відчувають вплив демографічних втрат, аніж значно менші населені пункти в районах.

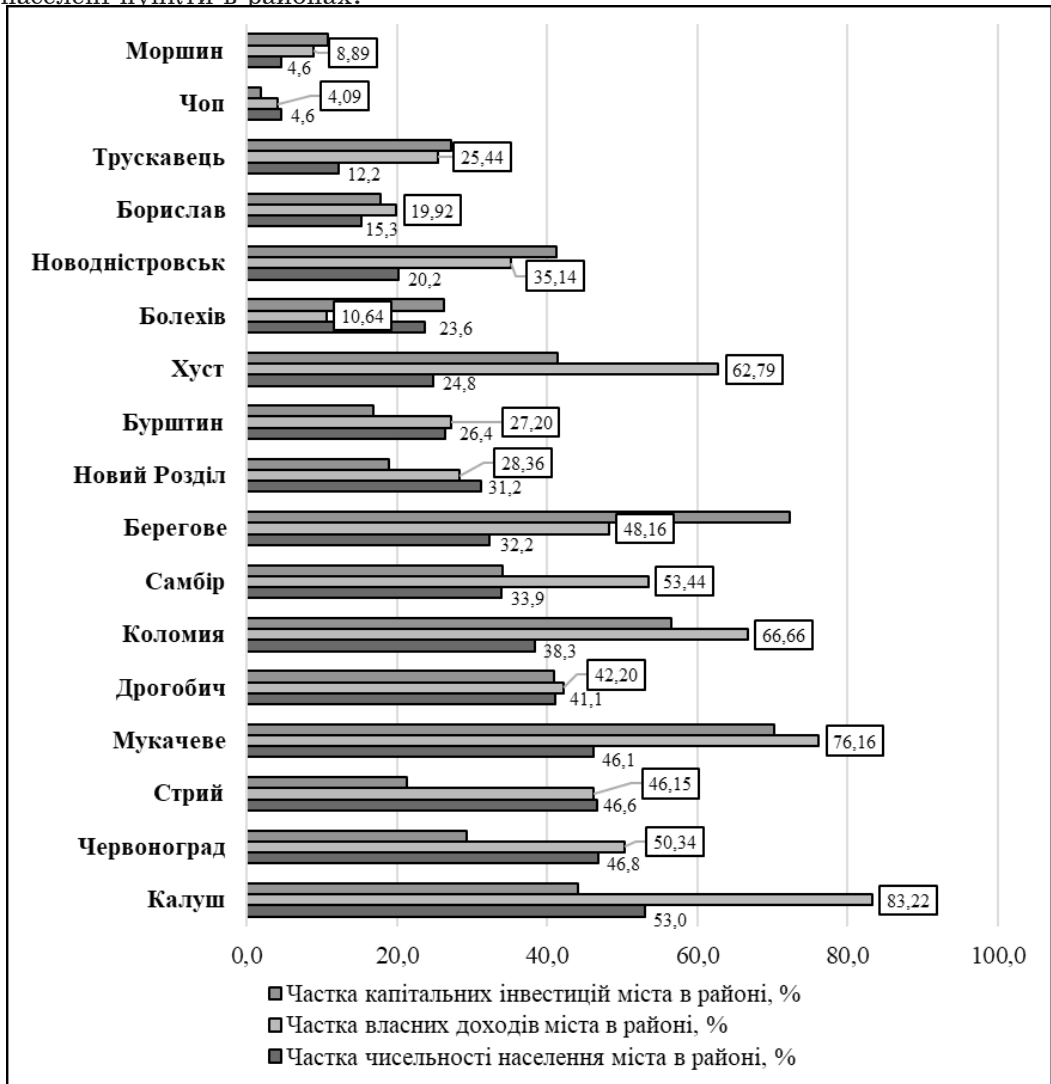

Рис. 2. Частки чисельності населення, власних доходів і капітальних інвестицій міст обласного значення у відповідних районах Карпатського регіону у 2017 р.
 Розраховано та складено авторами за [16-20].

Висока частка власних доходів міст обласного значення в районах у 2015-2017 рр. обумовлена насамперед значно вищим рівнем економічної активності в містах, порівняно з іншими населеними пунктами району (наявність діючих одного або декількох великих бюджетоутворюючих підприємств з великою кількістю робочих місць; висока концентрація суб'єктів підприємницької діяльності; наявність великої кількості платоспроможних споживачів товарів і послуг), і, як наслідок, вищим рівнем податкових надходжень (податок з доходів фізичних осіб (ПДФО), податок з власників транспортних засобів, податок на власність тощо), що формують їх власні доходи. Також поширеною є практика юридичної реєстрації в містах підприємств, які фактично розміщені та здійснюють свою діяльність на території району, а податкові платежі сплачують за місцем реєстрації. Це дає можливість містам разом зі збільшенням обсягу податкових надходжень до своїх бюджетів нарощувати загальні обсяги власних доходів.

Висока частка капітальних інвестицій міст обласного значення в районах у 2015-2017 рр. обумовлена вищою їх інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими населеними пунктами району, за рахунок наявності великої кількості робочої сили, широкого спектру необхідної інфраструктури та вищим ступенем комунікаційної зв'язаності, що дозволяє ефективно оптимізувати витрати на налагодження, розвиток і функціонування суб'єктів господарювання.

Результати аналізу показників власних доходів і капітальних інвестицій обласних центрів і міст обласного значення в аналізованому періоді підтверджують тісний взаємозв'язок між ними, як в розрахунку на одного мешканця, так і за темпами зростання (рис. 3).

Активне зростання обсягів власних доходів міст позитивно відображається на їх спроможності реалізовувати масштабні муніципальні проекти капітального характеру (створення, розвиток або реконструкція важливих компонентів житлово-комунального господарства, транспортної та соціально-побутової інфраструктури), що, своєю чергою, безпосередньо стимулює зростання ділової активності та обсягів капітальних інвестицій у містах за рахунок різних джерел фінансування.

Варто відзначити, що характерні особливості позиціонування міст обласних центрів Карпатського регіону в областях за частками чисельності населення, власних доходів і капітальних інвестицій у 2015-2017 рр. були досить схожими на аналогічні для міст обласного значення у районах (рис. 4). За винятком суттєво більших масштабів впливу обласних центрів на соціально-економічний стан не тільки прилеглої території, але й регіону загалом.

З іншого боку, просторовий розвиток обласних центрів, як найбільш фінансово спроможних та економічно активних міст своїх областей, критично залежний від їх приміських територій. Ефективне планування території, житлове будівництво, локалізація виробництв, гіпермаркетів, великих об'єктів ЖКГ (каналізація, транспортна та дорожня інфраструктура, утилізація та переробка сміття) безпосередньо залежать від якості взаємодії органів влади цих міст з навколишніми громадами. Відповідно до чинного законодавства, обласні центри та сусідні ОТГ можуть домовлятися між собою, укладати угоди та створювати спільні органи управління для врегулювання відносин і зобов'язань між собою, а також реалізації спільних проектів і вирішення спільних проблем.

У найближчій перспективі збереження наявного стану, зростання чи зниження впливу міст обласних центрів у своїх областях і Карпатському регіоні загалом у процесі адміністративно-фінансової децентралізації буде безпосередньо залежати від здатності влади цих міст налагодити ефективну взаємовигідну співпрацю з сусідніми ОТГ. Відтак у результаті співпраці з сусідніми ОТГ обласні центри зможуть отримати в користування необхідний ресурс для свого просторового розвитку – територію, натомість сусідні ОТГ у результаті більш тісної співпраці з обласним центром зможуть отримати кращі можливості для забезпечення сталого розвитку своїх громад і певні переваги в залученні інвестицій [21].

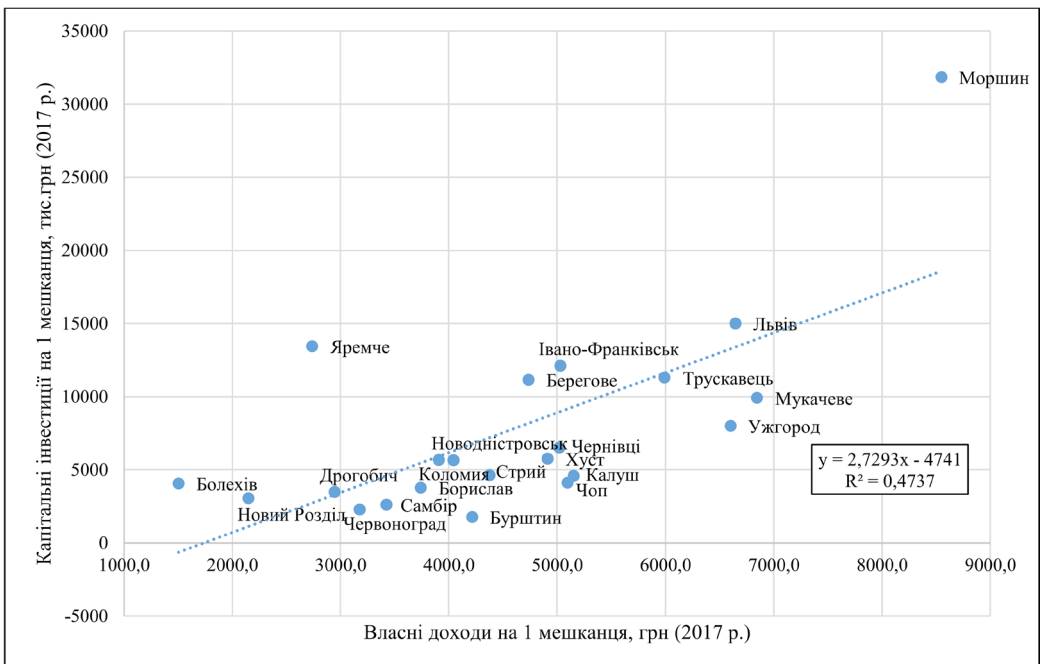
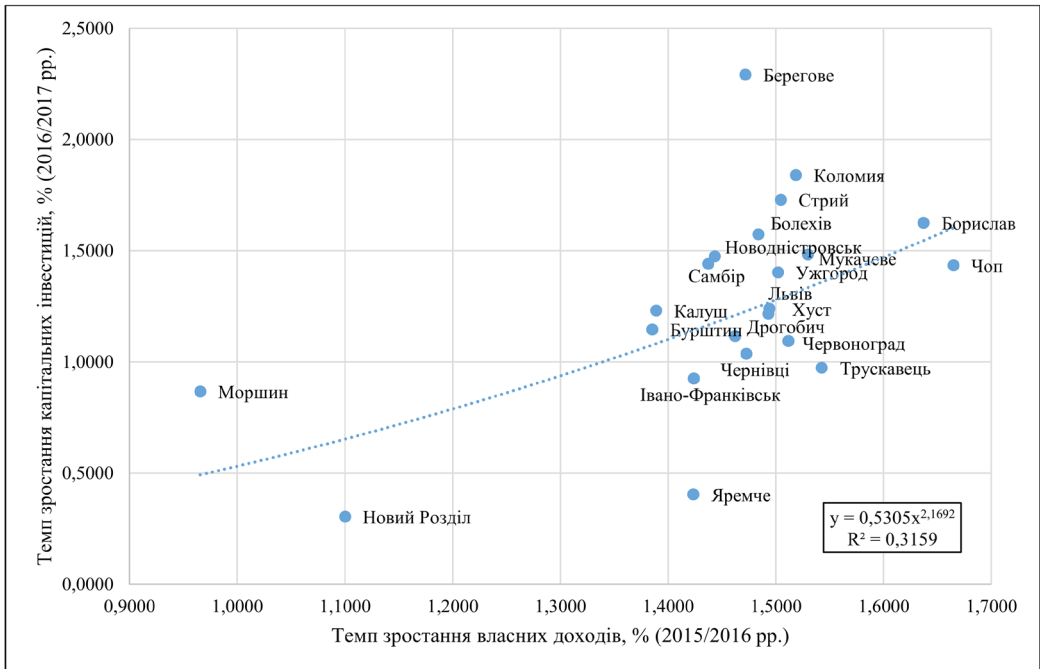

Рис. 3. Позичування обласних центрів і міст обласного значення Карпатського регіону за обсягами та темпами зростання власних доходів і капітальних інвестицій за 2015-2017 рр. Розраховано та складено авторами за [16-20].

Основною запорукою спроможності будь-якої територіальної громади надавати якісні та різноманітні послуги своїм жителям, створювати умови для розвитку підприємництва, залучати інвестиції, реалізовувати інфраструктурні та соціальні проекти, фінансувати різноманітні заходи для всебічного покращення

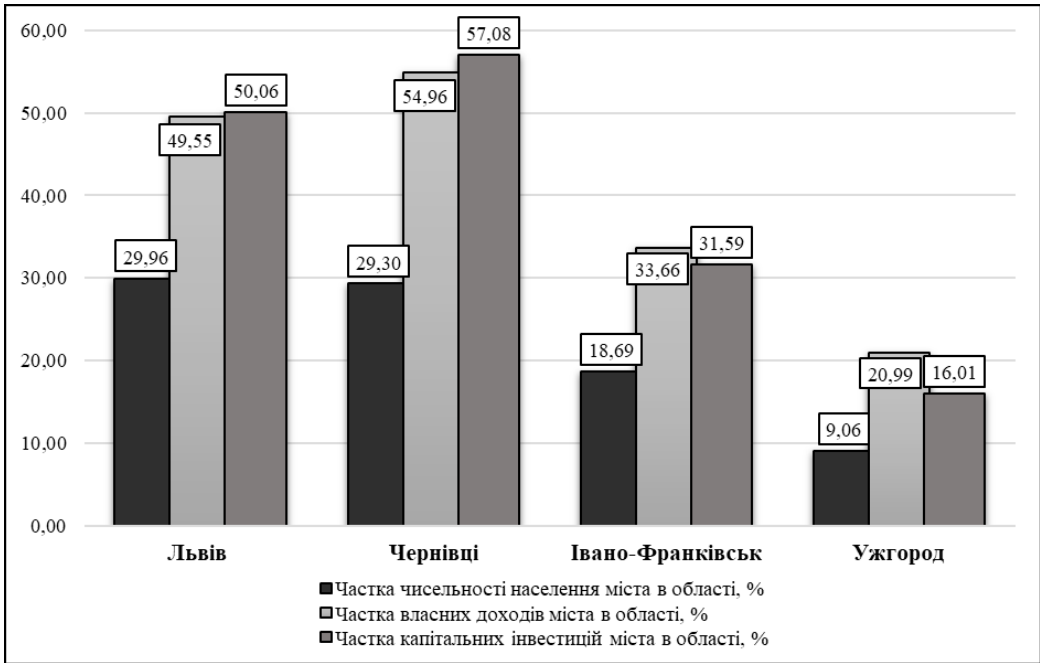

Рис. 4. Позиціонування обласних центрів Карпатського регіону у 2017 р.
(частки у відповідних областях)

Розраховано та складено авторами за [16-20].

умов життя жителів громади є наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів у місцевих бюджетах. Значною мірою фінансовий і кадровий аспекти є одними з найважливіших, від яких залежить успішне функціонування як ОТГ, так і міст. Основою для ефективного розвитку громади є розвинена виробнича та соціальна інфраструктура, достатня кількість кваліфікованих трудових ресурсів, наявність економічно активних підприємців, географічне положення, унікальні природні ресурси та багато іншого.

Враховуючи це, у результаті проведеного аналізу показників виконання місцевих бюджетів і окремих економічних показників міст і районів Карпатського регіону вдалося виявити характерні особливості позиціонування міст в економіці регіонів і районів за результатами адміністративно-фінансової децентралізації в 2015-2017 рр., а також оцінити їх загальний соціально-економічний стан і фінансову спроможність (табл. 1).

Серед них варто відзначити такі:

1. Міста загалом є найбільш фінансово спроможними територіальними громадами в Карпатському регіоні. Так, зокрема, за середнім рівнем власних доходів на одного мешканця міста в аналізованому періоді більш ніж у два рази переважали аналогічні показники районів і районів з врахуванням ОТГ, створених у їх межах. Натомість середній темп зростання власних доходів міст дещо поступався аналогічному показнику районів з ОТГ (140,06% проти 142,49%), саме завдяки дуже високій динаміці зростання власних доходів ОТГ.
2. Економіка міст продовжує залишатися найбільш привабливою для капітальних інвестицій. Як і у випадку з середнім рівнем власних доходів на одного мешканця, середній обсяг капітальних інвестицій міст на одного мешканця в аналізованому періоді був вищим за аналогічний показник районів з ОТГ майже в два рази (1,85 разів), та дещо поступався за показником середнього темпу зростання обсягу капітальних інвестицій (1,84 п. п.). Вищий, порівняно з районами та ОТГ, загальний рівень фінансово-економічної активності міст продовжує активно

Таблиця 1

Основні фінансово-економічні параметри міст (обласних центрів і міст обласного значення) і районів Карпатського регіону за результатами адміністративно-фінансової децентралізації в 2015-2017 рр.

Показники	Міста (обласні центри та міста обласного значення)		Райони з ОТГ		Райони без ОТГ	
	на 1 мешканця (2017 р.)	середній темп зростання за період, %	на 1 мешканця (2017 р.)	середній темп зростання за період, %	на 1 мешканця (2017 р.)	середній темп зростання за період, %
Власні доходи, грн	3496,19	1,4006	1614,19	1,4249	1519,88	1,3436
Капітальні інвестиції, грн	6758,93	1,2673	3658,03	1,29	-	-
Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал), дол. США	496,50	1,2820	192,85	0,98	-	-
Офіційні трансферти, грн	4169,27	1,2634	6092,11	1,2625	5921,13	1,2327
Видатки економічного характеру, грн	683,44	1,9627	305,60	1,3542	292,81	1,3192
Показники	% (2017 р.)	середній темп зростання за період, %	% (2017 р.)	середній темп зростання за період, %	% (2017 р.)	середній темп зростання за період, %
Рівень зайнятості	23,43	0,9852	9,85	0,9775	-	-
Залежність місцевих бюджетів від трансфертів з Державного бюджету	54,68	0,9524	77,50	0,9837	80,24	0,9938

Розраховано та складено авторами за [16-20].

приваблювати як державні, так і приватні капітальні інвестиції. Проте вищою є динаміка зростання обсягу капітальних інвестицій саме в ОТГ.

3. Міста притягують найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в регіоні. Розвинута соціально-побутова та виробнича інфраструктура, наявність значної кількості кваліфікованих працівників і зручні комунікації є одними з основних переваг міст перед іншими територіальними громадами в боротьбі за іноземні інвестиції. Як за середнім обсягом ПІІ на одного мешканця, так і за середнім темпом зростання ПІІ міста в аналізованому періоді відчутно переважали райони з врахуванням ОТГ.
4. Бюджети міст є найменш залежними від трансфертів з Державного бюджету. Отримуючи в середньому вищий рівень власних доходів за суттєво нижчих обсягів офіційних трансфертів, бюджети міст Карпатського регіону в 2015-2017 рр. продемонстрували в середньому на 40% нижчий рівень залежності від трансфертів з Державного бюджету, ніж райони з ОТГ. Більш фінансово самостійні міста також продемонстрували вищу динаміку зниження залежності від трансфертів з Державного бюджету, порівняно з аналогічним показником районів разом з ОТГ, що можна пояснити наявністю у містах більш диверсифікованих джерел власних доходів і вищого їх потенціалу.
5. Міста мають вищий потенціал і рівень витрат на економічний розвиток, найбільше витрачають на підвищення якості своєї інфраструктури. Вищий середній рівень власних доходів міст, порівняно з районами, дозволяє їм приділяти більше уваги процесу розвитку житлового будівництва, транспорту

та дорожнього господарства, що позитивно відображається на якості міської інфраструктури і, як наслідок, зростання якості життя у цих містах. Загалом середній обсяг економічних видатків на одного мешканця в містах Карпатського регіону у понад 2,2 рази переважає аналогічний показник районів з ОТГ, також варто відзначити й вищі в майже 1,5 рази середні темпи зростання обсягу економічних видатків міст. Також за рахунок ОТГ був вищий рівень і динаміка витрат на економічний розвиток у районах з ОТГ, ніж без них.

6. У містах найвищий рівень зайнятості. Попри довготривалий процес депопуляції в Україні, міста продовжують залишатися найбільшими осередками людського та трудового потенціалу. Висока диверсифікація видів економічної діяльності в містах та економічна активність сприяють вищому рівню зайнятості міських мешканців, порівняно з мешканцями районів та ОТГ, а також менш руйнівному впливу на ринок праці негативних демографічних процесів.

Висновки. Виявлені в результаті аналізу особливості позиціонування міст в економіці регіонів і районів за результатами адміністративно-фінансової децентралізації в 2015-2017 рр. переконливо свідчать про те, що обласні центри та міста обласного значення Карпатського регіону є тими «осередками росту», які найбільш активно впливають на процес соціально-економічного розвитку своїх областей, завдяки перевагам бюджетної децентралізації. У перспективі об'єднання довкола міст обласного значення та ефективна співпраця обласних центрів із сусідніми ОТГ здатні активізувати процес міського розвитку, відкрити можливості для збалансування інтересів різних територіальних громад у контексті підвищення якості життя своїх жителів.

Таким чином, у результаті процесу адміністративно-фінансової децентралізації, який триває в Україні, ми маємо отримати велику кількість достатньо самостійних і фінансово спроможних громад (зокрема, міських громад), повноцінно інтегрованих у нову адміністративно-фінансову структуру сучасної української держави. Реалізація принципу повсюдності місцевого самоврядування на практиці, окрім отриманих нових ресурсів і важелів впливу, перекладає на лідерів громад значно вищий рівень відповідальності за власний розвиток. Як наслідок, загальний обсяг бюджетів громад і якість життя їхніх мешканців безпосередньо буде залежати від якості планування розвитку громад і його ефективного виконання.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Л. Федералізм міжбюджетних відносин: зарубіжні моделі та вітчизняні проблеми. *Підприємництво, господарство і право*. № 7. 2001. С. 91-94.
2. Гальчинський А. Економічний розвиток: методологія оновленої парадигми. *Економіка України*. 2012. № 5. С. 4-17.
3. Кваша Т. К. Фіскальна децентралізація: моделі її впливу на економічний розвиток. *Технологический аудит и резервы производства*. 2015. № 5(5). С. 70-74.
4. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ. *Економіка України*. 2014. № 11. С. 61-75.
5. Романюк С. А. *Розвиток регіонів у відкритій економіці: теорія, політика, практика*: монографія / Національна академія державного управління при Президенті України. Київ, 2013. 408 с.
6. *Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання*: наукова доповідь / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ІРД НАНУ, 2018. 144 с.
7. Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль). Київ: Легальний статус, 2016. 80 с.
8. *Розвиток соціальної сфери територіальних громад в у мовах адміністративно-фінансової децентралізації* / ред. С. Л. Шульц. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України», 2018. 140 с.
9. Oates W. E. *Fiscal Federalism*. New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1972. 256 p.
10. Масгрейв Р. А. *Государственные финансы: теория и практика*. Москва: Бизнес Атлас, 2009. 716 с.
11. Bird R. *Fiscal Decentralization in Developing Countries, an overview*. New York: Cambridge University Press, 1998. 67 p.

12. Lessmann C. Fiscal Decentralization and Regional Disparity: A Panel Data Approach for OECD Countries. *Ifo Working Paper*, 25. 2006. 35 p.
13. Prud'homme R. The dangers of decentralization. *The World Bank Research Observer*. 1995. 10(2). Pp. 201-220.
14. Gemmell N., Kneller R. and Sanz I. Fiscal decentralization and economic growth: spending versus revenue decentralization. *Economic Inquiry*. 2013. 51(4). Pp. 1915-1931.
15. Tselios V., Rodríguez-Pose A., Pike A., Tomaney J., Torrissi G. Income inequality, decentralization and regional development in Western Europe. *Environment and Planning A*. 2012. 44(6). Pp. 1278-1301.
16. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
17. Статистична інформація Департаменту фінансів. *Львівська обласна державна адміністрація*: офіційний сайт. 2018. URL: <https://loda.gov.ua/departament-finansiv>
18. Статистична інформація Департаменту фінансів. *Закарпатська обласна державна адміністрація*: офіційний сайт. 2018. URL: <https://carpathia.gov.ua/storinka/informaciya-pro-departament-finansiv-oblderzhadministraciyi>
19. Статистична інформація Департаменту фінансів. *Івано-Франківська обласна державна адміністрація*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://www.if.gov.ua/?q=page&id=23314>
20. Статистична інформація Департаменту фінансів. *Чернівецька обласна державна адміністрація*: офіційний сайт. 2018. URL: <https://bukoda.gov.ua/page/group/143>
21. Мельник М. І., Яремчук Р. Є. Позиціонування міст в економіці регіонів та районів // *Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання*: наукова доповідь / [наук. ред. І. З. Сторонянська]. Львів: ІРД НАНУ, 2018. С. 43-48.

References

1. Andrushchenko, V. L. (2001). Federalizm mizhbyudzhetnykh vidnosyn: zarubizhni modeli ta vitchyznyani problemy [Federalism of intergovernmental relations: foreign models and domestic problems]. *Pidpryyemnyctvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 7, 91-94. [in Ukrainian].
2. Halchynskyy, A. (2012). Ekonomichnyy rozvytok: metodolohiya onovlenoyi paradyhmy [Economic development: the methodology of the renewed paradigm]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 5, 4-17. [in Ukrainian].
3. Kvasha, T. K. (2015). Fiskal'na detsentralizatsiya: modeli yiyi vplyvu na ekonomichnyy rozvytok [Fiscal decentralization: models of its influence on economic development]. *Tekhnologicheskyy audit i rezervy proizvodstva – Technology audit and production reserves*, 5(5), 70-74. [in Ukrainian].
4. Lunina, I. O. (2014). Byudzhethna detsentralizatsiya: tsili ta napryamy reform [Budget decentralization: goals and directions of reform]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 11, 61-75. [in Ukrainian].
5. Romanyuk, S. A. (2013). Rozvytok rehioniv u vidkrytyi ekonomitsi: teoriya, polityka, praktyka [Development of regions in an open economy: theory, policy, practice]. Kyiv: National Academy of Public Administration. [in Ukrainian].
6. Storonyanska, I. Z. (Ed.). (2018). Detsentralizatsiya v Ukraini ta yiyi vplyv na sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok terytoriy: metodychni pidkhody ta rezul'taty otsinyuvannya [Decentralization in Ukraine and its impact on the socio-economic development of the territories: methodological approaches and evaluation results]: Scientific report. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
7. Tkachuk, A. F. (2016). Mistseve samovryaduvannya ta detsentralizatsiya. Zakonodavstvo [Local government and decentralization. Legislation]: Training module. Kyiv: Legal Status. [in Ukrainian].
8. Shults, S. L. (Eds.) (2018). Rozvytok sotsial'noyi sfery terytorial'nykh hromad v umovakh administratyvno-finansovoyi detsentralizatsiyi [Development of the social sphere of territorial communities in conditions of administrative and financial decentralization]. Lviv. Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
9. Oates, W. E. (1972). *Fiscal Federalism*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
10. Mushrave, R. A. (2009). Gosudarstvennyye finansy: teoriya i praktika [Public finances: theory and practice]. Moscow: Business Atlas. [in Russian].
11. Bird, R. (1998). Fiscal Decentralization in developing countries, an overview. New York: Cambridge University Press.
12. Lessmann, C. (2006). Fiscal Decentralization and Regional Disparity: A Panel Data Approach for OECD Countries. *Ifo Working Paper*: Vol. 25.
13. Prud'homme, R. (1995). The dangers of decentralization. *The World Bank Research Observer*, 10(2), 201-220.
14. Gemmell, N., Kneller, R. & Sanz, I. (2013). Fiscal decentralization and economic growth: spending versus revenue decentralization. *Economic Inquiry*, 51(4), 1915-1931.
15. Tselios, V., Rodríguez-Pose, A., Pike, A., Tomaney, J., & Torrissi, G. (2012). Income inequality, decentralization and regional development in Western Europe. *Environment and Planning*, 44(6), 1278-1301.
16. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2018). *State Statistic Service of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

17. Statystychna informatsiya Departamentu finansiv [Statistical information of the Finance Department] (2018). *Lviv Regional State Administration*: Website. Retrieved from <https://loda.gov.ua/departament-finansiv> [in Ukrainian].
18. Statystychna informatsiya Departamentu finansiv [Statistical information of the Finance Department] (2018). *Transcarpathian Regional State Administration*: Website. Retrieved from <https://carpathia.gov.ua/storinka/informaciya-pro-departament-finansiv-oblderzhadministraciyi> [in Ukrainian].
19. Statystychna informatsiya Departamentu finansiv [Statistical information of the Finance Department] (2018). *Ivano-Frankivsk Regional State Administration*: Website. Retrieved from <http://www.if.gov.ua/?q=page&id=23314> [in Ukrainian].
20. Statystychna informatsiya Departamentu finansiv [Statistical information of the Finance Department] (2018). *Chernivtsi Regional State Administration*: Website. Retrieved from <https://bukoda.gov.ua/page/group/143> [in Ukrainian].
21. Melnyk, M. I., & Yaremchuk, R. Ye. (2018). Pozytysiuvannya mist v ekonomitsi rehioniv ta rayoniv [Cities positioning in the economy of regions and districts]. In *Detsentralizatsiya v Ukraini ta yiyi vplyv na sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok terytoriy: metodychni pidkhody ta rezul'taty otsynuyvannya [Decentralization in Ukraine and its impact on the socio-economic development of the territories: methodological approaches and evaluation results]*. Scientific report. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine (pp. 43-48). [in Ukrainian].

Melnyk M. I., Leshchukh I. V., Yaremchuk R. Ye. Influence of administrative and financial decentralization on changing the positioning of cities in the economy of the Carpathian region.

Socio-economic implications of the voluntary association of territorial communities at the administrative and financial decentralization final stage and the expected reformatting of the administrative and territorial structure of Ukrainian regions create favorable conditions for the growth of cities' economic power and their role in the development of regions and the country as a whole. It is worth noting that without strong regional centers it is difficult to develop strong regions. The main purpose of the article is to determine the features of the impact of administrative and financial decentralization on changing the cities' positioning in the Carpathian region's socio-economic system, as well as to outline the perspective directions of their development in the new administrative-territorial and financial system of Ukrainian regions. In particular, the article outlines the main reasons that cause the low activity of cities in the region during the implementation of administrative and financial decentralization in 2015-2017. The potential threats to the spatial development of the Carpathian region cities as a result of administrative-territorial and budgetary system reformatting are highlighted, as well as possible ways for their effective settlement are defined. The features of the cities' positioning in the economy of regions and districts as administrative and financial decentralization result in 2015-2017 convincingly testify that the Carpathian region centers and cities of regional significance are those "centers of growth" that most actively influence the process of socio-economic development in their areas, including due to the benefits of fiscal decentralization. In the long run, uniting around the cities of regional significance and effective cooperation of regional centers with neighboring united territorial communities can intensify the process of urban development, open up opportunities for balancing the interests of these cities as growth centers and suburban territorial communities interested in improving the quality of their inhabitants' life.

Key words: administrative and financial decentralization, united territorial communities, cities of region significance, city positioning, financial capacity.

Мельник Мар'яна Іванівна – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: mar.melnyk@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8869-8666>).

Melnyk Maryana Ivanivna – Dr. Sci. (Econ.), Prof., Head of the Department of spatial development of the Department of regional economic policy of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Яремчук Роман Євгенович – провідний інженер відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: wuhor@i.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9447-7552>).

Yaremchuk Roman Yevhenovych – Leading Engineer of the Department of spatial development of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Лещук Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: ira_leschukh@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3860-0728>).

Leshchukh Iryna Volodymyrivna – Ph.D. (Econ.), Junior Researcher of the Department of spatial development of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 04.03.2019 р.